

Bachelorproject

**Een onderzoek naar het verband tussen betekenissen van plaats
en de keuze voor een rurale middelbare school in de provincie
Groningen.**

Bachelorproject herkansing – 10-02-2014
Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Begeleidster: Jessica Vogelzang
Auteur: Jeroen Tepper – S2033429

Samenvatting

De provincie Groningen heeft en krijgt te maken met bevolkingskrimp (bijlage 1). Door het wegtrekken van jonge en hoogopgeleide mensen en gezinnen wordt de bevolking in de rurale gebieden van Groningen steeds ouder. Het is daardoor steeds moeilijker om er voorzieningen als scholen open te houden (Provincie Groningen, 2014). Bevolkingskrimp kan dus de toekomst van de Groningse ruraal gelegen middelbare scholen in gevaar brengen. Door een afnemend aantal scholieren in de krimpgebieden, is het van belang dat de overblijvende scholieren wel blijven toetreden tot de lokale middelbare scholen.

Het kan een goed gegeven zijn voor de rurale middelbare scholen in de provincie Groningen, als blijkt dat schoolkiezers om plaatsgebonden betekenissen blijven kiezen voor deze rurale middelbare scholen. In dit onderzoek wordt er daarom gekeken of er in de provincie Groningen verbanden bestaan tussen de keuze van een schoolkiezer voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin de schoolkiezer positieve betekenissen aan zijn of haar plaats toewijst. De onderzoeksvraag luidt dan ook: *In hoeverre spelen betekenissen die schoolkiezers aan plaatsen toewijzen, een rol in hun keuze voor rurale middelbare scholen in de provincie Groningen?*

Met behulp van het internet hebben 91 respondenten enquêtes (bijlage 3) ingevuld. Deze respondenten zitten of zaten in de provincie Groningen op de middelbare school. Dit heeft er toe geleid dat er zes positieve en redelijk sterke verbanden zijn gevonden. Deze verbanden tonen aan dat hoe positiever de betekenissen zijn die een persoon uit de populatie aan zijn of haar (toenmalige) woonplaats toewijst, hoe waarschijnlijker het is dat hij of zij op een lokale middelbare school heeft gezeten. Uit wetenschappelijke literatuur bleek al dat plaatsgebonden betekenissen een schoolkeuze kunnen beïnvloeden in het voordeel van een lokale school (Bagley en Hillyard, 2013; Bell, 2007; Holme, 2002; Khattri et al., 1998). Dit onderzoek laat zien dat dat verband ook opgaat voor middelbare schoolkeuze in de provincie Groningen.

In de provincie Groningen kunnen plaatsgebonden betekenissen van schoolkiezers dus leiden tot keuzes voor lokale middelbare scholen. En aangezien er redelijk sterke verbanden (Lange et al, 2010) zijn gevonden, is het zeer aannemelijk dat deze betekenissen tot daadwerkelijke lokale middelbare schoolkeuzes zullen leiden. Dat is een positief gegeven voor de toekomst van rurale middelbare scholen in de provincie Groningen. Khattri et al. (1998) gaven al aan dat positieve plaatsgebonden betekenissen de redding kunnen zijn van rurale scholen. Dit zou ook kunnen gelden voor rurale middelbare scholen in de provincie Groningen.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 - Inleiding	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Probleemstelling.....	4
1.3 Opbouw van de thesis.....	5
Hoofdstuk 2 – Theoretisch kader	6
2.1 Schoolkeuze en plaatsen.....	6
2.2 ‘Sense of place’.....	7
2.2.1 ‘Place-attachment’.....	8
2.2.2 ‘Place-dependence’.....	8
2.2.3 ‘Place-identity’.....	9
2.3 Conceptueel model.....	10
Hoofdstuk 3 – Methodologie	11
3.1 Enquête.....	11
3.1.1 Responsgroep.....	11
3.1.2 Inhoudelijk.....	12
3.1.3 Statistiek.....	13
3.2 Ethische kwesties.....	14
Hoofdstuk 4 – Resultaten	15
4.1 ‘Place-attachment’.....	15
4.2 ‘Place-dependence’.....	16
4.3 ‘Place-identity’.....	17
Hoofdstuk 5 – Conclusies	19
5.1 Aanbevelingen en implicaties.....	20
Hoofdstuk 6 – Literatuur	21
Bijlage 1	23
Bijlage 2	24
Bijlage 3	25
Bijlage 4	28
Bijlage 5	29
Bijlage 6	30
Bijlage 7	31
Bijlage 8	32
Bijlage 9	33

Hoofdstuk 1 – Inleiding

In dit hoofdstuk valt te lezen wat de aanleiding tot het onderzoek is geweest. Vervolgens wordt de probleemstelling belicht en komt de opbouw van de thesis aan bod.

1.1 Aanleiding

Bevolkingskrimp is een probleem waar de provincie Groningen mee te kampen heeft en waar het in de toekomst waarschijnlijk nog meer last van zal krijgen. Bijlage 1 laat een bevolkingsprognose voor de jaren 2012 tot en met 2030 zien. Wat opvalt, is dat de bevolking het sterkst zal krimpen in de gebieden die door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) als ‘rurale gebieden’ (Sociaal Economische Raad, 2005) worden gedefinieerd. Door het wegtrekken van jonge en hoogopgeleide mensen en gezinnen wordt de bevolking in deze rurale gebieden steeds ouder. Het is daardoor steeds moeilijker om er voorzieningen als scholen open te houden. Als deze voorzieningen moeten sluiten, zal dat uiteindelijk ook de leefbaarheid in deze gebieden aantasten (Provincie Groningen, 2014). Bevolkingskrimp kan dus onder andere de toekomst van de Groningse ruraal gelegen middelbare scholen in gevaar brengen. Door de afname van het aantal scholieren in de krimpgebieden van de provincie Groningen, is het van belang dat de overblijvende scholieren in de toekomst wel blijven toetreden tot deze ruraal gelegen middelbare scholen.

Als schoolkiezers uit rurale krimpgebieden zullen kiezen voor verder weg gelegen middelbare scholen, wellicht in urbane regio’s, dan zouden de ruraal gelegen middelbare scholen weleens een onzekere toekomst tegemoet kunnen gaan. Daarom is het relevant om te onderzoeken of schoolkiezers in de provincie Groningen in de toekomst zullen blijven kiezen voor lokale middelbare scholen. In dit onderzoek is er om die reden onderzocht wat voor invloed de plaatsgebonden betekenissen van schoolkiezers hebben, op hun keuze voor wel of geen lokale middelbare school in de provincie Groningen. Als blijkt dat schoolkeuzes door plaatsgebonden betekenissen worden beïnvloed in het voordeel van lokale middelbare scholen, zal dat een positief gegeven zijn voor de toekomst van de ruraal gelegen middelbare scholen. Als deze betekenissen geen invloed hebben de schoolkeuzes van schoolkiezers in de provincie Groningen, dan zullen schoolkiezers wellicht eerder een keuze voor een verder weg gelegen middelbare school overwegen. Dat zou in combinatie met de toenemende bevolkingskrimp zeer nadelig kunnen zijn voor de ruraal gelegen middelbare scholen in de provincie Groningen.

1.2 Probleemstelling

Het doel van dit onderzoek is om aan te tonen in hoeverre er in de provincie Groningen verbanden bestaan tussen de betekenissen die een schoolkiezer aan een plaats toewijst en zijn of haar keuze voor wel of geen lokale middelbare school. Op die manier kan er gekeken worden of schoolkiezers in de toekomst blijven kiezen voor de ruraal gelegen middelbare scholen. Dit is van belang omdat er steeds minder scholieren in de krimpgebieden overblijven. Het zou goed teken kunnen zijn voor de toekomst van rurale middelbare scholen in de provincie Groningen, als blijkt dat betekenissen die schoolkiezers aan plaatsen toewijzen, een schoolkeuze kunnen beïnvloeden in het voordeel van lokale middelbare scholen.

Om het mogelijke verband tussen de betekenissen die personen aan plaatsen toewijzen en de keuze van die personen voor wel of geen lokale middelbare school in de provincie Groningen te onderzoeken, is er gekozen voor de onderstaande onderzoeksvraag.

In hoeverre spelen betekenissen die schoolkiezers aan plaatsen toewijzen, een rol in hun keuze voor rurale middelbare scholen in de provincie Groningen?

Deelvragen die helpen bij het beantwoorden van deze onderzoeksvraag:

- Hoe worden de betekenissen die een persoon aan een plaats toewijst gecreëerd?
- Hoe zouden de betekenissen die een persoon aan een plaats toewijst gemeten kunnen worden?
- Hoe kunnen de betekenissen die een persoon aan een plaats toewijst een schoolkeuze beïnvloeden?
- In hoeverre bestaat er in de provincie Groningen een verband tussen de mate waarin een schoolkiezer positieve betekenissen toewijst aan de plaats waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde en zijn of haar keuze voor wel of geen lokale middelbare school?

Om te kunnen onderzoeken of er eventuele verbanden bestaan tussen de betekenissen van een plaats en de keuze voor een rurale middelbare school in de provincie Groningen, is het van belang om te weten wat deze betekenissen precies inhouden en hoe ze worden gecreëerd. Vervolgens is het voor het onderzoek ook van belang om te weten hoe deze betekenissen te meten zijn. Dit gebeurt aan de hand van een literatuuronderzoek. Het mogelijke verband tussen de mate waarin een schoolkiezer positieve betekenissen toewijst aan de plaats waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde en de keuze voor wel of geen lokale middelbare school, wordt onderzocht aan de hand van enquêtes (bijlage 3). De uitkomsten van de enquête zeggen iets over de invloed die de betekenissen van een plaats kunnen hebben op de middelbare schoolkeuze in de provincie Groningen.

1.3 Opbouw van de thesis

De thesis is onderverdeeld in zes hoofdstukken. Hoofdstuk twee zal bestaan uit het theoretisch kader, met daarin de uitkomsten van het literatuuronderzoek. Hoofdstuk drie bevat de methodologie, waarin de manier van onderzoeken en de zaken die daarbij een rol spelen worden toegelicht. Hoofdstuk vier bevat de resultaten van het onderzoek. Het vijfde hoofdstuk bevat de conclusies van het onderzoek en in hoofdstuk zes bevinden zich de literatuurlijst en de bijlagen.

Hoofdstuk 2 – Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden theorieën en concepten die relevant zijn voor het onderzoek besproken. Hoe er in de huidige wetenschappelijke literatuur gedacht wordt over het verband tussen betekenissen die schoolkiezers aan plaatsen toewijzen en hun schoolkeuze, wordt in paragraaf 2.1 benaderd. In paragraaf 2.2 wordt aan de hand van ‘sense of place’ besproken hoe de plaatsgebonden betekenissen van mensen gecreëerd kunnen worden en welke concepten hier een rol in spelen. Dit is nuttig voor het opstellen van enquêtes voor dit onderzoek. In paragraaf 2.3 bevindt zich het conceptueel model, een visuele weergave van de manier waarop de theorie in dit onderzoek wordt gebruikt.

2.1 Schoolkeuze en plaatsen

Er blijkt een connectie te bestaan tussen scholen en plaatsen. Karakteristieken van een plaats of buurt worden door schoolkiezers geprojecteerd op scholen die in die plaats of buurt staan (Bell, 2007). Kenmerken van plaatsen worden op die manier kenmerken van scholen. Schoolkiezers baseren hun keuze niet puur op de kwaliteit of het leerplan van een school. Scholen gelegen in ‘goede’ buurten worden door schoolkiezers vaak gezien als ‘goede’ scholen (Holme, 2002). Uit de onderzoeken van Bell (2007) en Holme (2002) blijkt er een verband te bestaan tussen de betekenissen die schoolkiezers aan plaatsen toewijzen en de schoolkeuze die de schoolkiezers maken. Uit het onderzoek van Khattri et al. (1997) blijkt dit verband ook te bestaan. Khattri et al. (1997) gaan nog verder door te stellen dat de betekenissen van plaatsen uiteindelijk de redding kunnen zijn van rurale scholen. Het creëren van deze plaatsgebonden betekenissen onder rurale scholieren zou hierin de belangrijkste stap zijn. Dit zou moeten gebeuren door het aanmoedigen van een sterke relatie tussen de school en de lokale gemeenschap. Hieruit blijkt er een wisselwerking te bestaan tussen een school en de lokale gemeenschap, wat door Bagley en Hillyard (2013) wordt bevestigd. Een school kan de mate waarin de lokale gemeenschap zich identificeert met een plaats versterken. Daardoor wijzen mensen sterkere en positievere betekenissen aan een plaats toe. Andersom heeft een lokale gemeenschap die sterke en positieve betekenissen aan een plaats toewijst een versterkte band met de lokale school (Bagley en Hillyard, 2013).

Bell (2007) geeft in haar onderzoek een voorbeeld van Weldon. Weldon is een plaats in de Verenigde Staten, waar vrijheid in schoolkeuze al relatief lang bestaat. Veel schoolkiezers namen scholen buiten de stadsgrenzen van Weldon bij een schoolkeuze niet in overweging, terwijl er wel meerdere scholen voorkwamen in de nabije omgeving van Weldon. Dit kwam volgens Bell (2007) doordat de schoolkiezers hun eigen op plaats gebaseerde concepties van Weldon hadden, waardoor er een beperkte schoolkeuze overbleef. Weldon is hun ‘thuis’, ze voelen zich er op hun gemak en zijn er gelukkig.

Uit bovenstaande alinea's blijkt dat een schoolkeuze wordt beïnvloed door de betekenissen die een schoolkiezer aan een plaats toewijst. Positieve betekenissen van plaatsen zijn voordelig voor scholen in die plaatsen (Bagley en Hillyard, 2013; Bell, 2007; Holme, 2002; Khattri et al., 1997). Dus als schoolkiezers positieve betekenissen aan hun woonplaats toewijzen, zou hun schoolkeuze eerder uit kunnen vallen in het voordeel van een lokale school. In dit onderzoek wordt er gekeken of er in de provincie Groningen een verband bestaat tussen de keuze van een schoolkiezer voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin een schoolkiezer positieve betekenissen toewijst aan de plaats waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde. Kijkend naar het onderzoek van Bagley en Hillyard (2013), Bell (2007), Holme (2002) en Khattri et al. (1997) zou er verwacht kunnen

worden dat er in dit onderzoek daadwerkelijk een dergelijk verband gevonden gaat worden. In dat geval zal er uit dit onderzoek moeten blijken dat positieve betekenissen van plaatsen een voordeel zijn voor de middelbare scholen gelegen in die plaatsen.

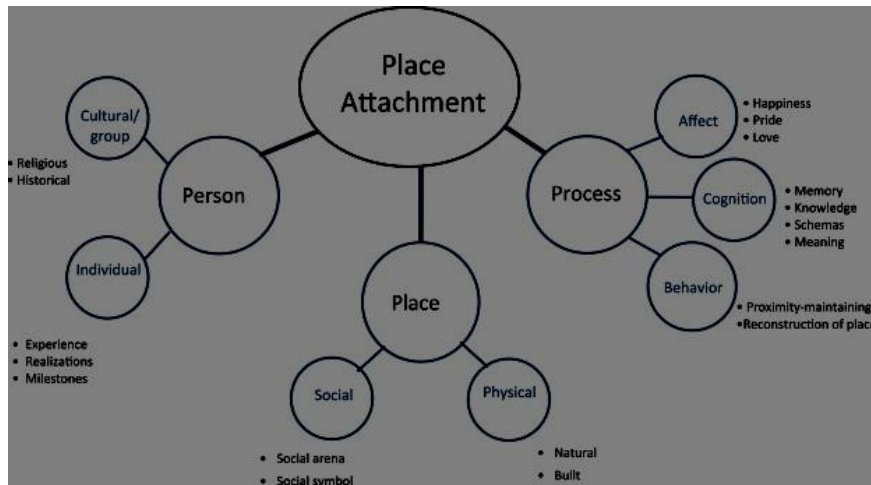
2.2 'Sense of place'

De betekenissen die mensen aan bepaalde locaties toewijzen wordt ook wel 'place' genoemd (Bell, 2007). Tegenover het begrip 'place' staat 'space'. Bij 'space' gaat het om specifieke geografische locaties of 'ruimtes'. Doordat iemand een betekenis aan een bepaalde ruimte geeft, wordt die ruimte een plaats. Op die manier kan 'space' veranderen in 'place'. De betekenissen die een groep of een individu aan een bepaalde plaats toewijst zeggen iets over hun gevoel bij die plaats (Bell, 2007). Bij een bepaald gevoel bij een plaats wordt er ook wel gesproken van 'sense of place'. De gevoelens van schoolkiesers bij bepaalde plaatsen zeggen iets over de betekenissen die zij aan deze plaatsen toewijzen. Er is daarom gekozen om 'sense of place' centraal in dit onderzoek te zetten. Volgens Jorgensen en Stedman (2001) kan 'sense of place' gedefinieerd worden als een algemene houding richting een ruimtelijke setting en een complexe psychische en sociale structuur waaruit uit zichzelf verwezen overtuigingen, emoties en gedragstoezeggingen voortkomen. 'Sense of place' kan zorgen voor een gevoel van veiligheid en stabiliteit. Daarnaast kan het een gevoel van 'erbij horen' opwekken (Hay, 1998).

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van het 'sense of place'-model van Jorgensen en Stedman (2001). Aan de hand van dit model kunnen de betekenissen die schoolkiesers aan plaatsen toewijzen worden gemeten. Het model verdeelt 'sense of place' in drie aspecten: Emoties, gedragstoezeggingen en zelf gedefinieerde overtuigingen. 'Place-attachment', 'Place-dependence' en 'place-identity' zijn hiervoor de gebruikte concepten. Jorgensen en Stedman (2001) bieden de mogelijkheid om deze concepten los van elkaar te benaderen. Dit kan een voordeel zijn, aangezien er in wetenschappelijke literatuur soms gebruik wordt gemaakt van één van deze drie concepten. Op die manier kunnen er meer theorieën als kader worden gebruikt dan wanneer 'sense of place' alleen in het geheel benaderd kan worden. Daarnaast is het wellicht makkelijker om emoties, gedragstoezeggingen en zelf gedefinieerde overtuigingen los van elkaar te bevragen in aparte enquêtevragen, dan om 'sense of place' in zijn geheel te moeten meten. Het 'sense of place'-model van Jorgensen en Stedman (2001) biedt op die manier een toegankelijke wijze waarop plaatsgebonden betekenissen van schoolkiesers gemeten kunnen worden.

Een mogelijke alternatieve indeling op het 'sense of place'-model van Jorgensen en Stedman (2001) is het 'place-attachment'-model van Scannel en Gifford (2010). Scannel en Gifford (2010) onderscheiden in het 'place-attachment'-proces een affectieve band, een cognitieve band en een gedragsmatige band met een plaats (figuur 1). Jorgensen en Stedman (2001) beschrijven in hun 'sense of place'-model 'place-attachment' als een affectieve band, 'place-identity' als een cognitieve band en 'place-dependence' als een gedragsmatige band. Scannel en Gifford (2010) lijken 'sense of place' gelijk te stellen aan 'place-attachment', terwijl Jorgensen en Stedman (2001) 'place-attachment' als onderdeel van 'sense of place' beschouwen. Voor dit onderzoek zit het verschil tussen de twee indelingen voornamelijk in de benamingen van de begrippen. Er worden namelijk in beide indelingen affectieve, cognitieve en gedragsmatige banden van elkaar onderscheiden. In dit geval is er gekozen voor de indeling van Jorgensen en Stedman (2001). Dit omdat het de mogelijkheid biedt om alle wetenschappelijke literatuur gericht op 'place-attachment', 'place-dependence', of 'place-identity' te gebruiken ter ondersteuning van dit onderzoek. Daarnaast hebben Jorgensen en

Stedman (2001) die indeling gebruikt in een vergelijkbaar onderzoek naar de betekenissen die eigenaren aan hun landgoed toewijzen

Figuur 1. “The tripartite framework of place-attachment” (Scannel en Gifford, 2010, p.2). Een driedimensionaal model waarin ‘place-attachment’ verklaard wordt vanuit het persoon, de plaats en het proces.

In de volgende alinea’s worden de drie aspecten van ‘sense of place’ (Jorgensen en Stedman, 2001) kort toegelicht en wordt er vervolgens benaderd hoe ze gemeten kunnen worden.

2.2.1 ‘Place-attachment’

Jorgensen en Stedman (2001) definiëren ‘place-attachment’ als positieve gevoelens die een persoon of groep bij een bepaalde plaats heeft. Hildago en Hernandez (2001) spreken van een positieve, affectieve band tussen een specifieke plaats en een persoon, waarbij de persoon het liefst zo dicht mogelijk bij die specifieke plaats wil zijn. Zowel Jorgensen en Stedman (2001) als Hildago en Hernandez wijzen op emoties. ‘Place-attachment’ kan dan ook gezien worden als een *“emotional link formed by an individual to a physical site that has been given meaning through interaction”* (Milligan, 1998, p.2). Milligan (1998) verbindt hieraan het ‘interactionele verleden’ en de ‘interactionele potentie’. Het interactionele verleden verwijst naar herinneringen en ervaringen uit het verleden die verbonden zijn aan een specifieke plaats. De interactionele potentie verwijst naar de toekomst, de verwachtingen van een specifieke plaats. Zowel de plaatsgebonden ervaringen en herinneringen, als de plaatsgebonden verwachtingen, dragen bij aan de ‘attachment’ tot een specifieke plaats (Inalhan en Finch, 2004). Scannel en Gifford (2010) laten in hun model van ‘place-attachment’ ook zien dat de mate waarin iemand ‘attached’ tot een plaats is, onder andere afhangt van ervaringen, herinneringen en verwachtingen (figuur 1).

Zowel Milligan (1998) als Inalhan en Finch (2004) en Scannel en Gifford (2010) laten zien dat ervaringen, herinneringen en verwachtingen bij kunnen dragen aan ‘place-attachment’. In dit onderzoek zou ‘place-attachment’ dus gemeten kunnen worden aan de hand van de ervaringen, herinneringen en verwachtingen die schoolkiesers aan een plaats koppelen.

2.2.2 ‘Place-dependence’

Zowel Jorgensen en Stedman (2001) als Pretty et al. (2003) spreken over ‘place-dependence’ als het doelgerichte, gedragsmatige component van ‘sense of place’. Het gaat om de mate waarin een plaats, ten opzichte van andere plaatsen, belangrijke gedragsmatige doeleinden

van een individu of groep faciliteert. Naast de voordelen van een plaats, hangt 'place-dependence' dus ook af van de alternatieven die andere plaatsen bieden. 'Place-dependence' suggereert dat een individu of groep zich om functionele redenen aangetrokken voelt tot bepaalde plaatsen (White et al., 2008). Volgens Stokols en Shumacher (1981, in White et al., 2008) hangt de mate van 'place-dependence' af van twee factoren. Ten eerste is volgens hen de kwaliteit van de plaats van belang en ten tweede is de kwaliteit van alternatieve plaatsen van belang. Een plaats met een goede kwaliteit biedt een bepaalde setting waarin iemand zijn doelen kan behalen (White et al., 2008).

Jorgensen en Stedman (2001), White et al. (2008), Pretty et al. (2003) en Stokols en Shumacher (1981, in White et al., 2008) zijn het erover eens dat 'place-dependence' afhangt van het voordeel dat een plaats heeft ten opzichte van andere plaatsen, in de mate waarin de plaats een persoon de mogelijkheden biedt om zijn of haar doelen te behalen. Het gaat om functionele redenen. Er zou in dit onderzoek aan respondenten gevraagd kunnen worden in hoeverre ze in een plaats hun doelen kunnen bereiken. Jorgensen en Stedman (2001) meten 'place-dependence' in hun onderzoek door te vragen in hoeverre de plaats, vergeleken met andere plaatsen, een goede plaats is om de dingen te doen die ze het liefst doen. Een dergelijke vraag zou in dit onderzoek ook gebruikt kunnen worden.

2.1.3 'Place identity'

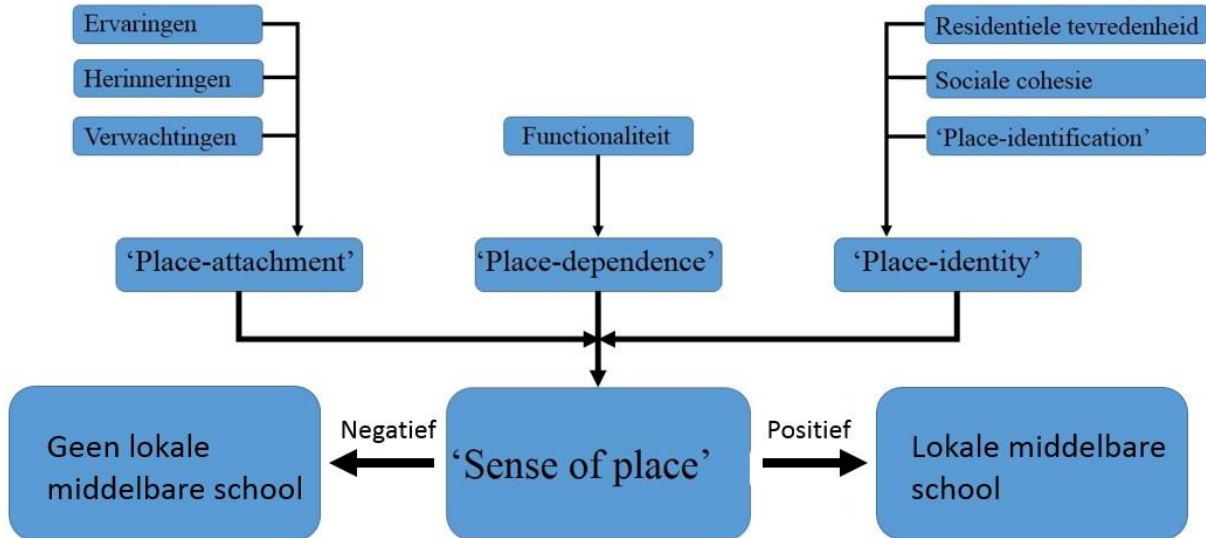
Bij 'place-identity' gaat het om een vertegenwoordiging van overtuigingen die zelf gedefinieerd zijn en in relatie staan tot een bepaalde plaats (Jorgensen en Stedman, 2001). 'Place-identity' zegt iets over de relatie tussen de identiteit van een groep of individu en een specifieke plaats. Volgens Twigger-Ross en Uzzell (1996) is 'place-identity' geen apart aspect van een identiteit, maar zitten er in elk aspect van identiteit plaats-gerelateerde componenten. Volgens Valera en Pol (1994, in Uzzell et al., 2002) zou 'place-identity' ontstaan uit residentiële tevredenheid, sociale cohesie en 'place-identification'. Sociale cohesie zou door de bewustheid van het zijn van een gemeenschap kunnen bijdragen aan 'place-identity'. Andersom zou een plaats met een sterke identiteit kunnen zorgen voor sociale cohesie (Uzzell et al., 2002). 'Place-identification' zou bij kunnen dragen aan 'place-identity', doordat mensen zich sterk identificeren met een plaats en eraan werken om de goede kwaliteit van de plaats te behouden (Uzzell et al., 2002).

'Place-identity' is niet te verwarren met 'place-identification'. Een persoon of groep kan zich identificeren met een plaats. 'Place-identification' geeft aan dat iemand lid is van een groep mensen, gebaseerd op locatie. Iemand uit Londen zou zichzelf als een 'Londenaar' kunnen beschrijven (Uzzell et al., 2002). De nadruk van 'place-identification' ligt op de plaats, terwijl de nadruk van 'place-identity' op de psychologische constructie van een identiteit en de relatie daarvan met een sociale identiteit ligt (Uzzell et al., 2002). 'Place-identification' kan volgens Valera en Pol (1994, in Uzzell et al., 2002) gezien worden als een veroorzaker van 'place-identity'.

'Place-identity' zou in dit onderzoek dus gemeten kunnen worden door respondenten te vragen naar hun residentiële tevredenheid, naar de sociale cohesie binnen hun plaats en naar de mate waarin ze zich identificeren met hun plaats.

2.3 Conceptueel model

Invloed van 'sense of place' op keuze voor wel of geen lokale (rurale) middelbare school.

Figuur 2: Conceptueel model.

Het conceptueel model (figuur 2) laat zien dat positieve betekenissen van plaatsen een schoolkeuze kunnen beïnvloeden in het voordeel van lokale middelbare scholen. Andersom kunnen negatieve betekenissen van plaatsen een schoolkeuze kunnen beïnvloeden in het voordeel van verder weg gelegen middelbare scholen. Deze betekenissen worden gemeten aan de hand van het 'sense of place'-model van Jorgensen en Stedman (2010). 'Sense of place' bestaat hierin uit 'place-attachment', 'place-dependence' en 'place-identity'. Die drie aspecten kunnen vervolgens weer ontstaan vanuit ervaringen, herinneringen en verwachtingen van een plaats, de functionaliteit van een plaats en vanuit 'residentiele tevredenheid', 'sociale cohesie' binnen een plaats en 'place-identification' met een plaats.

Hoofdstuk 3 – Methodologie

In dit onderzoek wordt de keuze voor het gebruik van enquêtes (bijlage 3) toegelicht. Vervolgens wordt de responsgroep, de inhoud van de enquêtes en de gekozen statistische analyse besproken.

3.1 Enquêtes

Omdat dergelijk onderzoek nog niet eerder specifiek in de provincie Groningen is gedaan, is er gekozen voor het verzamelen van primaire data. Uit de data moet blijken of er in de provincie Groningen een relatie bestaat tussen betekenissen die schoolkiezers aan plaatsen toewijzen en hun keuze voor wel of geen lokale middelbare school. Het klinkt misschien logisch om kwalitatieve data te gaan verzamelen. Het onderzoek is namelijk gericht op ‘sense of place’, waarbij onder andere de emoties en gevoelens van de respondenten van belang zijn. Met behulp van kwalitatieve informatie zou het wellicht makkelijker kunnen zijn om emoties en gevoelens van mensen vast te leggen. Diepte-interviews en focusgroepen zouden hiervoor gepaste onderzoeksmethoden zijn. Maar het verzamelen van kwalitatieve data aan de hand van diepte-interviews en focusgroepen is tijdrovend (McLafferty, 2010). En om conclusies te trekken voor de gehele provincie Groningen zouden er wel genoeg diepte-interviews en focusgroepen gehouden moeten worden. Er is daarom gekozen om kwantitatieve data te verzamelen. Het houden van enquêtes is daarbij een gepaste methode. Enquêtes hebben als voordeel dat er ten opzichte van diepte-interviews en focusgroepen in een kortere tijd meer informatie verzameld kan worden (McLafferty, 2010). Daarnaast maakt kwantitatieve informatie het ook mogelijk om verbanden op significantie te testen. Een nadeel van deze methode van onderzoek is dus wel dat er mogelijk kwalitatieve informatie over betekenissen van plaats en schoolkeuze buiten beschouwing wordt gelaten.

3.1.1 Responsgroep

De responsgroep bestaat uit respondenten die op een middelbare school in de provincie Groningen zitten of hebben gezeten en die aangaven een middelbare schoolkeuze te hebben gehad. Met schoolkeuze wordt bedoeld dat de respondent de keuze had uit meerdere middelbare scholen. Voor personen die aangeven geen schoolkeuze te hebben gehad, heeft het geen zin om de invloed van hun betekenissen van plaatsen op wel of geen lokale schoolkeuze aan te tonen. Daarnaast bestaat de responsgroep uit respondenten van maximaal veertig jaar. Toen veertigplussers in hun middelbare schoolperiode zaten, stonden er wellicht meer of minder middelbare scholen in hun omgeving. Daarnaast ligt het voor de hand dat de mobiliteit van scholieren over de jaren is veranderd. De situatie zou over de jaren dus zodanig veranderd kunnen zijn, dat er is gekozen om veertigplussers buiten beschouwing te laten. Het onderzoek is immers ook bedoeld om een soort voorspelling van de schoolkeuze in de toekomst te doen, waaraan informatie over veertigplussers weinig lijkt toe te voegen.

Aangezien de steekproef zo representatief mogelijk zou moeten zijn voor schoolkiezers uit de hele provincie Groningen, is er gekozen om de respondenten te werven via het internet. Op deze manier komen de respondenten niet allemaal uit dezelfde plaats. Dat zou het geval kunnen zijn wanneer er in één plaats op straat respondenten worden geworven. Via het internet kunnen geografisch verspreide populaties en ook immobiele mensen bereikt worden (McLafferty, 2010). Via de mail en het sociale medium Facebook zijn er respondenten geworven. Via de mail en Facebook zijn er eerst enquêtes verstuurd aan bekenden, aan wie vervolgens werd gevraagd om de enquête door te sturen. De responsgroep bestaat daardoor niet alleen uit bekenden en Facebook-gebruikers. Mogelijke nadelen voor de representativiteit van de steekproef zijn dat er alleen mensen betrokken zijn die actief zijn op

de mail of op Facebook. Dat een deel van de respondenten bekenden zijn, heeft geen grote gevolgen voor de representativiteit van de steekproef. Enquêtes worden anoniem afgenomen, waardoor hun antwoorden niet worden beïnvloed door het feit dat ze bekenden zijn.

Er zijn 91 respondenten in de steekproef opgenomen. Daarvan kozen 67 respondenten een lokale middelbare school en 24 voor een verder weg gelegen middelbare school. Uit tabel 1 valt af te lezen dat 17 respondenten 18 jaar of jonger zijn en 74 respondenten een leeftijd van 19 tot en met 40 hebben. Aangezien de respondenten met een leeftijd tot en met 40 jaar maar over twee leeftijdscategorieën zijn verdeeld, valt er weinig te zeggen over de leeftijdsverdeling van de responsgroep. In de kaart (bijlage 2) is te zien waar de respondenten naar de middelbare school gingen of gaan.

Leeftijdscategorieën	Aantal	Percentage
Tot en met 18 jaar	17	18,7
19 tot en met 40 jaar	74	81,3

Tabel 1: De respondenten verdeeld over 2 leeftijdscategorieën. De percentages zijn afgerond op 1 decimaal achter de komma.

3.1.2 Inhoudelijk

Via enquêtes (bijlage 3) is gemeten in welke mate de respondenten positieve betekenissen aan een plaats toewijzen. Dit is gedaan aan de hand van de 'sense of place'-constructie van Jorgensen en Stedman (2001). De vragen zijn gebaseerd op factoren die 'place-attachment', 'place-dependence', of 'place-identity' kunnen creëren. In figuur 2 zijn deze factoren terug te vinden.

'Place-attachment' is gemeten aan de hand van twee vragen. Ten eerste is gemeten in welke mate de respondent blij is dat hij of zij in die plaats is opgegroeid. De mate waarin iemand 'blij' is in een bepaalde plaats te zijn opgegroeid, zou af kunnen hangen van de ervaringen en herinneringen die iemand bij die bepaalde plaats heeft. Ten tweede is gemeten in welke mate de respondent ooit wel weer in zijn of haar toenmalige woonplaats zou willen wonen. De mate waarin iemand ooit weer in een bepaalde plaats zou willen wonen, kan afhangen van de verwachtingen die iemand van een bepaalde plaats heeft. Volgens Milligan (1998), Inalhan en Finch (2004) en Scannel en Gifford (2010) kunnen ervaringen, herinneringen en verwachtingen 'place-attachment' veroorzaken. Ook vermelden Hildago en Hernandez (2001) dat 'place-attachment' ervoor kan zorgen dat een persoon het liefst zo dicht mogelijk bij een plaats wil zijn. Dat zou mede kunnen verklaren waarom iemand ooit weer in een plaats zou willen wonen.

'Place-dependence' is op dezelfde manier gemeten als in het onderzoek van Jorgensen en Stedman (2001). Namelijk door te kijken naar de mate waarin iemand vindt dat de plaats, waar hij of zij woonde tijdens de middelbare schoolperiode, vergeleken met andere plaatsen een goede plaats is of was, om de dingen te doen die hij of zij het liefst doet of deed. Ook wezen de onderzoeken van Jorgensen en Stedman (2001), White et al. (2008), Pretty et al. (2003) en Stokols en Shumacher (1981, in White et al., 2008) er al op dat 'place-dependence' afhangt van de functionaliteit van een plaats. Deze functionaliteit zou zich onder andere kunnen uitdrukken in de mate waarin iemand zijn of haar hobby's in een plaats kan uitoefenen.

'Place-identity' is ten eerste benaderd door te vragen in welke mate de respondent zich thuis voelt of voelde, in de plaats waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde. Ten

tweede is 'place-identity' gemeten, door te vragen naar de mate waarin de respondent zich identificeert met de plaats, waar hij of zij tijdens zijn of haar middelbare schoolperiode woonde. Ook is gevraagd naar de mate waarin de respondent vindt dat hij of zij zichzelf kon zijn, in de plaats waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde. De mate van thuis voelen en de mate van jezelf kunnen zijn is ook gemeten in het vergelijkbare onderzoek van Jorgensen en Stedman (2001). Daarnaast bleek er uit de onderzoeken van Valera en Pol (1994, in Uzzell et al., 2002) en Uzzell et al., 2002 dat 'place-identity' kan ontstaan vanuit 'place-identification', sociale cohesie en residentiele tevredenheid. Sociale cohesie en residentiele tevredenheid zouden er wellicht voor kunnen zorgen dat iemand zich thuis voelt en zichzelf kan zijn in een plaats. 'Place-identification' omvat de mate waarin iemand zich identificeert met een plaats (Uzzell et al., 2002).

3.1.3 Statistiek

Aangezien er onduidelijkheid is over de mate waarin de steekproef normaal verdeeld is, is er gekozen voor een chi-kwadraat toets. Deze is geschikt voor nominale en ordinale variabelen en vereist geen normale verdeling (Norusis, 2010). Daarnaast is de chi-kwadraat toets geschikt om te kijken of twee variabelen in verband met elkaar staan (Norusis, 2010). Aangezien er in dit onderzoek steeds wordt gekeken of een kenmerk van 'sense of place' in verband staat met de keuze voor wel of geen lokale middelbare school, past de chi-kwadraat toets goed bij dit onderzoek. Een chi-kwadraat toets vereist echter wel dat niet meer dan 20 procent van de cellen in het bijbehorende kruistabel een verwachte waarde van minder dan 5 hebben en dat de kleinste verwachte waarde niet kleiner is dan 1 (Norusis, 2010). Het aantal cases lijkt groot genoeg om een chi-kwadraat toets uit te kunnen voeren. Wel moeten er mogelijk categorieën in de kruistabellen worden samengevoegd. Samenvoegingen van categorieën zijn terug te vinden in de kruistabellen (bijlagen 4 t/m 9).

Een nadeel van een chi-kwadraat toets is dat het niets zegt over de sterkte en de richting van verbanden. Met het geobserveerde significantieniveau kan er alleen geconstateerd worden dat de twee variabelen niet onafhankelijk van elkaar zijn (Norusis, 2010). Met behulp van associatiematen kan er wel iets gezegd worden over de sterkte van verbanden. En aangezien het in dit onderzoek om ordinale en binaire variabelen gaat, kan met behulp van associatiematen de richting ook aangetoond worden (Norusis, 2010). Maar er zal door het gebruik van een chi-kwadraat toets uiteindelijk niet voorspelt kunnen worden welk percentage van de populatie in de toekomst daadwerkelijk zal kiezen voor een lokale middelbare school.

De associatiematen 'Phi', 'Cramér's V' en de 'Contingency coëfficiënt' zorgen ervoor dat het chi-kwadraat in een range van 0 tot 1 valt. Hierin houdt 0 in dat er geen associatie is en 1 dat er sprake is van een perfecte associatie (Norusis, 2010). Er bestaat een vuistregel waarmee de sterkte van de verbanden verdeeld kan worden over categorieën (tabel 2). 'Geen verband' zou aangeven dat er geen schoolkeuzes zijn gebaseerd op de betekenissen van plaatsen. Een 'perfecte samenhang' zou aangeven dat alle schoolkeuzes zijn gebaseerd op de betekenissen van plaatsen. Dus hoe sterker de verbanden zijn, hoe meer daadwerkelijke schoolkeuzes ze zullen beslissen. De associatiematen 'Kendall's Tau-B' en 'Kendall's Tau-C' geven de waarden weer in een range van -1 tot 1, waardoor de richting van een verband bepaald kan worden. Negatieve waarden geven een negatief verband aan en positieve waarden een positief verband (Norusis, 2010). In tabel 3 is de gekozen statistische methode in een overzicht weergegeven.

Categorie	Waarden
Zwak verband/Geen verband	0 – 0.1
Zwak verband	0.11 – 0.3
Redelijk verband	0.31 – 0.5
Sterk verband	0,51 – 0,8
Zeer sterk verband	0,8 – 0,99
Perfekte samenhang	1

Tabel 2: De sterkte van verbanden, gebaseerd op de waarden van de associatiematen. Bron: Lange et al (2010).

Gebruikte Statistiek	Doel
Chi-kwadraat toets	Aantonen van een verband
'Phi', 'Cramér's V', 'Contingency coëfficiënt'	Aantonen van de sterkte van een verband
'Kendall's Tau-B', 'Kendall's Tau-C'	Aantonen van de richting van een verband

Tabel 3: De statistische methode die gebruikt wordt bij het analyseren van de verzamelde data.

3.2 Ethische kwesties

Om de privacy van de respondent te waarborgen, wordt er qua persoonlijke informatie alleen gevraagd om leeftijdscategorie, de plaats waar zijn of haar middelbare school stond en de plaats waar de respondent woonde tijdens zijn of haar middelbare schoolperiode. In de enquête (bijlage 3) wordt dan ook duidelijk gemaakt dat de respondent volledig anoniem blijft en dat de gegevens niet zonder zijn of haar toestemming voor andere doeleinden dan dit onderzoek gebruikt zal worden.

Hay (2010) spreekt over gerechtigheid, weldadigheid en respect. Een onderzoeker moet zich afvragen of het onderzoek rechtvaardig is, of zijn werk de voordelen maximaliseert en daartegenover zo weinig mogelijk kwaad en schade aanricht op het milieu en het fysieke, emotionele en economische vlak en of het onderzoek respect toont tegenover alle betrokkenen (Hay, 2010). Uit respect voor de respondenten wordt er weinig persoonlijke informatie gevraagd en blijft de respondent anoniem. Ook richt het onderzoek geen schade aan. De resultaten zijn niet terug te leiden tot specifieke plaatsen, specifieke scholen, of specifieke mensen.

Hoofdstuk 4 – Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek besproken. Dit gebeurt voor ‘place-attachment’, ‘place-dependence’ en ‘place-identity’ afzonderlijk. In de tabellen 4, 5 en 6 zijn de relevante statistische gegevens terug te vinden. De volledige kruistabellen die horen bij de uitgevoerde chi-kwadraat toetsen, zijn terug te vinden in de bijlagen (4 t/m 9).

In de resultaten wordt verwezen naar de populatie. Met de populatie wordt er bedoeld: Mensen met een leeftijd tot en met veertig jaar, die in de provincie Groningen op de middelbare school zitten of hebben gezeten. Om de resultaten leesbaar te houden, is er gekozen om dit niet steeds volledig uit te schrijven.

4.1 ‘Place-attachment’

Statistieken	Blij om er opgegroeid te zijn	Ooit weer willen wonen
Significantieniveau	0,001	0,016
Phi/Cramér’s V	0,397	0,384
Contingency coëfficiënt	0,369	0,359
Kendall’s tau-b	0,363	0,287
Kendall’s tau-c	0,325	0,291
Aantal cases	91	56

Tabel 4: De waarden van het significantieniveau en de associatiematen voor het verband tussen de ‘place-attachment’-variabelen en de keuze van schoolkiezers voor wel of geen lokale middelbare school.

Het mogelijke verband tussen ‘Place-attachment’ en middelbare schoolkeuze in de provincie Groningen, is op twee manieren benaderd. Ten eerste is er gekeken of er in de populatie een verband bestaat tussen de mate waarin iemand blij is om opgegroeid te zijn in zijn of haar woonplaats tijdens de middelbare schoolperiode en zijn of haar keuze voor wel of geen lokale middelbare school. Als de nulhypothese klopt, dan bestaat het bovenstaande verband in de populatie niet. Met behulp van een chi-kwadraat toets kan de nulhypothese verworpen worden. Het significantieniveau van 0,001 (tabel 4) geeft aan dat het voor 99,9 procent zeker is dat er in de populatie wel een verband bestaat tussen de mate van blij zijn om in de plaats opgegroeid te zijn en middelbare schoolkeuze. De associatiematen (tabel 4) geven aan dat het gaat om een redelijk sterk (Lange et al., 2010) en positief (Norusis, 2010) verband. Dus hoe blijer iemand in de populatie is om opgegroeid te zijn in zijn of haar (toenmalige) woonplaats, hoe waarschijnlijker het is dat hij of zij op een lokale middelbare school heeft gezeten. Van de respondenten die aangaven (erg) blij te zijn dat ze in de plaats zijn opgegroeid, zat 86,4 procent op een lokale middelbare school. Dit terwijl er van de respondenten die aangaven (veel) liever ergens anders te zijn opgegroeid, 53,8 procent op een lokale middelbare school zat (bijlage 4).

Ten tweede is er gekeken of er in de populatie een verband bestaat tussen de mate waarin iemand ooit wel weer in zijn of haar woonplaats tijdens de middelbare schoolperiode zou willen wonen en zijn of haar keuze voor wel of geen lokale middelbare school. Als de nulhypothese klopt, dan bestaat het bovenstaande verband in de populatie niet. Het significantieniveau van 0,016 (tabel 4) wijst er echter op dat het voor 98,4 procent zeker is dat er in de populatie wel een verband bestaat. De nulhypothese kan dus verworpen worden. De associatiematen (tabel 4) geven aan dat het gaat om een redelijk sterk (Lange et al., 2010) en positief (Norusis, 2010) verband. Dus hoe liever iemand in de populatie ooit wel weer in de

plaats zou willen wonen, hoe waarschijnlijker het is dat hij of zij op een lokale middelbare school zat. 82,4 procent van de respondenten die aangaven (absoluut) ooit weer in de plaats te willen wonen, zat op een lokale middelbare school. Dit terwijl 54,2 procent van de respondenten die aangaven (absoluut) nooit weer in de plaats te willen wonen, op een lokale middelbare school zat (bijlage 5).

Gebaseerd op de literatuur van Bagley en Hillyard (2013), Bell (2007), Holme (2002) en Khattri et al. (1997), bleek dat positieve betekenissen van plaatsen een voordeel kunnen zijn voor de scholen gelegen in die plaatsen. Bovenstaande resultaten van het onderzoek wijken niet van dat gegeven af. Namelijk hoe blijer een persoon uit de populatie is om in de plaats opgegroeid te zijn, hoe waarschijnlijker het is dat deze persoon op een lokale middelbare school zat. Dit geldt ook voor de mate waarin een persoon uit de populatie ooit wel weer in de plaats zou willen wonen.

4.2 ‘Place-dependence’

Statistieken	Een goede plaats
Significantieniveau	0,005
Phi/Cramér's V	0,343
Contingency coëfficiënt	0,325
Kendall's Tau-B	0,334
Kendall's Tau-C	0,276
Aantal cases	91

Tabel 5: De waarden van het significantieniveau en de associatiematen voor het verband tussen de ‘place-dependence’-variabele en de keuze van schoolkiezers voor wel of geen lokale middelbare school.

Om het verband tussen ‘place-dependence’ en schoolkeuze te meten, is er één manier gebruikt. Er is gekeken of er in de populatie een verband bestaat tussen de keuze van een persoon voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin diegene zijn of haar woonplaats tijdens de middelbare schoolperiode, een goede plaats vindt om de dingen te doen die hij of zij het liefst doet. Als de nulhypothese klopt, dan bestaat het bovenstaande verband in de populatie niet. Het significantieniveau van 0,005 (tabel 5) geeft aan dat het voor 99,5 procent zeker is dat er in de populatie een verband bestaat tussen middelbare schoolkeuze en de mate waarin de schoolkiezer de plaats een goede plaats vindt. De nulhypothese kan dus verworpen worden. De waarden van de associatiematen (tabel 5) geven aan dat het om een redelijk sterk (Lange et al. 2010) en positief (Norusis, 2010) verband gaat. Dus hoe meer iemand uit de populatie zijn of haar (toenmalige) woonplaats een goede plaats vindt, hoe waarschijnlijker het is dat hij of zij op een lokale middelbare school zat. Dit komt overeen met de literatuur van Bagley en Hillyard (2013), Bell (2007), Holme (2002) en Khattri et al. (1997). Positieve betekenissen van plaatsen blijken namelijk voordelig te zijn voor de (lokale) middelbare scholen gelegen in (de buurt van) die plaatsen. Van de respondenten die aangaven het een (hele) goede plaats te vinden, zat 83,1 procent op een lokale middelbare school. Dit terwijl van de respondenten die aangaven het (absoluut) geen goede plaats te vinden, 47,4 procent op een lokale middelbare school zat (bijlage 6).

4.3 'Place-identity'

Statistieken	Thuis voelen	Identificatie met plaats	Jezelf kunnen zijn
Significantieniveau	0,000	0,024	0,000
Phi/Cramér's V	0,493	0,287	0,428
Contingency coëfficiënt	0,442	0,276	0,393
Kendall's Tau-B	0,326	0,246	0,404
Kendall's Tau-C	0,321	0,240	0,346
Aantal cases	91	91	91

Tabel 6: De waarden van het significantieniveau en de associatiematen voor het verband tussen de 'place-identity'-variabelen en de keuze van schoolkiezers voor wel of geen lokale middelbare school.

Of 'place-identity' in verband staat met middelbare schoolkeuze in de provincie Groningen, is op drie manieren benaderd. Ten eerste is er gekeken of er in de populatie een verband bestaat tussen de mate waarin iemand zich thuis voelt of voelde in de plaats waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde en zijn of haar keuze voor wel of geen lokale middelbare school. Als de nulhypothese klopt, dan bestaat het bovenstaande verband in de populatie niet. Met behulp van een chi-kwadraat toets kan de nulhypothese verworpen worden. Het significantieniveau van 0,000 (tabel 6) geeft aan dat het voor meer dan 99,9 procent zeker is dat er in de populatie een verband bestaat tussen de mate van thuis voelen en middelbare schoolkeuze. De associatiematen (tabel 6) geven aan dat het gaat om een redelijk sterk (Lange et al., 2010) en positief (Norusis, 2010) verband. Dus hoe meer iemand in de populatie zich thuis voelt of voelde in zijn of haar (toenmalige) woonplaats, hoe waarschijnlijker het is dat hij of zij op een lokale middelbare school heeft gezeten. 86,7 procent van de respondenten die aangaf zich thuis te voelen in de plaats, zat op een lokale middelbare school. Dit terwijl 31,6 procent van de respondenten die neutraal was of zich (absoluut) niet thuis voelde in de plaats, op een lokale middelbare school zat (bijlage 7).

Ten tweede is er gekeken of er in de populatie een verband bestaat tussen de mate waarin iemand zich identificeert met de plaats waar hij of zij woonde tijdens de middelbare school en zijn of haar keuze voor wel of geen lokale middelbare school. Als de nulhypothese klopt, dan bestaat het bovenstaande verband in de populatie niet. Ook hier kan de nulhypothese met behulp van een chi-kwadraat toets verworpen worden. Het significantieniveau van 0,024 (tabel 6) geeft aan dat het voor 97,6 procent zeker is dat er in de populatie een verband bestaat tussen de mate van identificeren en middelbare schoolkeuze. De associatiematen (tabel 6) geven aan dat het verband gedefinieerd kan worden als 'zwak'. Al liggen de waarden wel dicht tegen een redelijk sterk verband aan (Lange et al. 2010). De positieve waarden van 'Kendall's Tau-B' en 'Kendall's Tau-C' geven aan dat het om een positief verband gaat (Norusis, 2010). Hoe meer iemand uit de populatie zich identificeert met zijn of haar (toenmalige) woonplaats, hoe waarschijnlijker het is dat hij of zij op een lokale middelbare school heeft gezeten. 82,6 procent van de respondenten die aangaf zich te identificeren met de plaats, zat op een lokale middelbare school. Dit terwijl 55,2 procent van de respondenten die aangaf zich niet te identificeren met de plaats, op een lokale middelbare school zat (bijlage 8).

Tot slot is er gekeken of er in de populatie een verband bestaat tussen de mate waarin iemand zichzelf kan zijn in de plaats waar hij of zij woonde tijdens de middelbare school en zijn of haar keuze voor wel of geen lokale middelbare school. Als de nulhypothese klopt, dan bestaat het bovenstaande verband in de populatie niet. Wederom kan de nulhypothese met behulp van een chi-kwadraat toets verworpen worden. Het significantieniveau van 0,000 (tabel 6) geeft aan dat het voor meer dan 99,9 procent zeker is dat er in de populatie een verband bestaat tussen de mate van zichzelf kunnen zijn en middelbare schoolkeuze. De associatiematen (tabel 6) geven een redelijk sterk (Lange et al. 2010) en positief (Norusis, 2010) verband aan. Dus hoe meer iemand in de populatie aangeeft zichzelf te kunnen zijn in zijn of haar (toenmalige) woonplaats, hoe waarschijnlijker het is dat hij of zij op een lokale middelbare school heeft gezeten. 85,5 procent van de respondenten die aangaf er (absoluut) zichzelf te kunnen zijn, zat op een lokale middelbare school. Dit terwijl 40,9 procent van de respondenten die aangaf er (absoluut) niet zichzelf te kunnen zijn, op een lokale middelbare school zat (bijlage 9).

In de literatuur van Bagley en Hillyard (2013), Bell (2007), Holme (2002) en Khattri et al. (1998) wordt er gewezen op verbanden tussen de betekenissen die schoolkiezers aan plaatsen toewijzen en hun schoolkeuze. Zo kunnen schoolkeuzes worden beïnvloed door de mate van thuis voelen in een plaats (Bell, 2007) en de mate van identificeren met een plaats (Bagley en Hillyard, 2013). De verbanden die zijn gevonden in de provincie Groningen, tussen ‘place-identity’ en de schoolkeuze voor wel of geen lokale middelbare school, wijken dus niet van deze literatuur af. In de provincie Groningen blijken positieve betekenissen die schoolkiezers aan hun woonplaatsen toewijzen, voordelig te zijn voor lokale middelbare scholen.

Hoofdstuk 5 – Conclusies

Bevolkingskrimp wordt een steeds groter probleem in de provincie Groningen. Doordat er steeds minder scholieren in de rurale gebieden van de provincie Groningen overblijven (Provincie Groningen, 2014), is het steeds moeilijker om de ruraal gelegen middelbare scholen open te houden. Het is daarom van belang dat de overblijvende scholieren blijven toetreden tot deze scholen.

Betekeningen die schoolkiezers aan hun woonplaatsen toewijzen, zouden ervoor kunnen zorgen dat schoolkiezers ook in de toekomst blijven kiezen voor deze ruraal gelegen middelbare scholen. Positieve betekenissen die schoolkiezers aan plaatsen toewijzen, kunnen namelijk een voordeel zijn voor scholen gelegen in die plaatsen. Een schoolkeuze kan door deze betekenissen beïnvloed worden in het voordeel van een lokale school (Bagley en Hillyard, 2013; Bell, 2007; Holme, 2002; Khattri et al., 1998). Bagley en Hillyard (2013) laten zien dat positievere plaatsgebonden betekenissen onder de lokale gemeenschap, kunnen leiden tot meer lokale schoolkeuzes. In de Amerikaanse plaats Weldon zorgt een positieve ‘sense of place’ ervoor dat een bepaalde groep schoolkiezers de scholen buiten de grenzen van de plaats niet eens meenemen in hun schoolkeuze (Bell, 2007). Khattri et al. (1998) geven zelfs aan dat een positieve ‘sense of place’ op die manier de redding kan zijn van rurale scholen.

Er zou dus verwacht kunnen worden dat er in de provincie Groningen verbanden bestaan tussen betekenissen van plaatsen en middelbare schoolkeuze. De resultaten van dit onderzoek hebben die verwachting bevestigd. Voor de mensen met een leeftijd tot en met veertig jaar, die in de provincie Groningen op de middelbare school zitten hebben gezeten, bestaan er daadwerkelijk verbanden tussen betekenissen van plaatsen en middelbare schoolkeuze. Er zijn positieve verbanden gevonden tussen de keuze voor een lokale middelbare school en de mate van thuis voelen in, identificeren met, jezelf kunnen zijn in, blij zijn op opgegroeid te zijn in, ooit weer willen wonen in en de functionaliteit van de plaats. Hoe positiever de betekenissen zijn die iemand uit de populatie aan de plaats toewijst, waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde, hoe waarschijnlijker het is dat hij of zij op een lokale middelbare school heeft gezeten.

In de provincie Groningen kunnen positieve betekenissen die schoolkiezers aan hun woonplaatsen toewijzen, er dus voor zorgen dat deze schoolkiezers kiezen voor lokale middelbare scholen. Dit kan een positief gegeven zijn voor de toekomst van ruraal gelegen middelbare scholen in de provincie Groningen. Voor schoolkiezers die in de rurale gebieden van Groningen wonen, zijn deze rurale middelbare scholen namelijk de lokale scholen. Hoe positiever de plaatsgebonden betekenissen van een schoolkiezer zijn, hoe minder snel hij of zij een keuze voor een verder weg gelegen, wellicht urbane middelbare school zal overwegen. En aangezien de aangetoonde verbanden redelijk sterk te noemen zijn (Lange et al., 2010), is het aannemelijk dat deze verbanden in de populatie daadwerkelijk tot lokale schoolkeuzes zullen leiden. Zolang er een positieve ‘sense of place’ onder de rurale populatie te vinden is, is het zeer waarschijnlijk dat een deel van de schoolkiezers ook in de toekomst voor de rurale middelbare scholen zullen blijven kiezen. Khattri et al. (1998) gaven al aan dat positieve plaatsgebonden betekenissen de redding kunnen zijn van rurale scholen. Dit lijkt ook te gelden voor rurale middelbare scholen in de provincie Groningen.

5.1 Aanbevelingen en implicaties

Voor de volgende keer is het handig om de methodologie beter op orde te hebben, voordat er begonnen wordt met het opstellen van enquêtes (bijlage 3). Dit ging nu niet helemaal goed. In de steekproef zijn alleen respondenten opgenomen die aangaven een keuze te hebben gehad uit meerdere middelbare scholen. Respondenten die aangaven die keuze niet te hebben gehad, hebben alsnog de enquête volledig ingevuld. Wellicht was het beter geweest om deze personen uit te sluiten van de enquêtes. Daarnaast is er op een laat stadium in het onderzoeksproces nog besloten om veertigplussers buiten beschouwing te laten, waardoor nog meer personen de enquêtes onnodig hebben ingevuld. Ook zijn er door die beslissing maar twee leeftijdscategorieën overgebleven, waardoor de leeftijdsverdeling van de steekproef onduidelijk is. Een ander nadeel is dat er maar 91 van de 124 respondenten overbleven, waardoor mogelijk de representativiteit van de steekproef enigszins is gedaald.

Vraag vijf en zes van de enquête (bijlage 3) hadden misschien beter op een andere manier gesteld kunnen worden. Bij vraag vijf zijn 35 respondenten buiten beschouwing gelaten omdat ze nog in dezelfde plaats woonden. Er blijven hierdoor weinig cases over om een verband aan te tonen tussen schoolkeuze en de mate waarin iemand ooit wel weer in de plaats zou willen wonen, waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde. Bij vraag zes zijn dusdanig veel respondenten buiten beschouwing gelaten, dat de vraag zelfs onbruikbaar is geworden. Voor betere resultaten hadden deze vragen beter op een manier gesteld kunnen worden waardoor er geen respondenten buiten beschouwing worden gelaten.

Vraag elf van de enquête (bijlage 3) verschaft geen informatie voor het onderzoek en bleek overbodig. Om meer duidelijkheid over de representativiteit van de steekproef te krijgen, zou vraag elf wellicht beter veranderd kunnen worden in een vraag waarmee het man/vrouw-ratio wordt gemeten.

Voor vervolgonderzoek is het wellicht interessant om te kijken in hoeverre de gevonden verbanden daadwerkelijk een redding zouden kunnen zijn voor rurale middelbare scholen in de provincie Groningen. Zo kan er bijvoorbeeld onderzocht worden welke andere factoren een rol spelen in middelbare schoolkeuze in de provincie Groningen. De betekenissen die mensen aan plaatsen toewijzen zijn in dit onderzoek via enquêtes gemeten aan de hand van het 'sense of place'-model van Jorgensen en Stedman (2001). Misschien zou er in vervolgonderzoek een andere manier of een andere onderzoeksmethode gebruikt kunnen worden, om te kijken of er dezelfde resultaten uitkomen. Tot slot is het wellicht interessant om te onderzoeken of dergelijke verbanden ook bestaan voor middelbare schoolkeuze in andere regio's (in Nederland).

Hoofdstuk 6 – Literatuur

Bagley, C. & Hillyard, S. (2013). Rural schools, social capital and the Big Society: A theoretical and empirical exposition. *British Educational Research Journal*, vroege inzage (online versie gepubliceerd voor uitgave in een tijdschriftnummer)

Bell, C. A. (2007). Space and place: Urban parents' geographic preferences for schools. *The Urban Review*, 39(4), 375-404

ESRI (2013). Nieuw op ArcGis Online: Nederlandse basiskaarten. Geraadpleegd op 05-12-2013 via <http://www.esri.nl/nieuws-media/nieuws-gis/nieuw-op-arcgis-online-nederlandse-basiskaarten>. Rotterdam: ESRI Nederland b.v.

Hay, R. (1998). Sense of place in developmental context. *Journal of Environmental Psychology*, 18(1), 5-29

Hay, I. (2010). Ethical Practice in Geographical Research. In N. Clifford, S. French & G. Valentine (Red.), *Key Methods in Geography* (pp. 35-48). Londen: Sage

Hildago, M.C. & Hernandez, B. (2001). Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 273-281

Holme, J. J. (2002). Buying homes, buying schools: School choice and the social construction of school quality. *Harvard Educational Review*, 72(2), 177-207

Inalhan, G. & Finch, E. (2004). Place attachment and sense of belonging. *Facilities*, 22(5), 120-128

Jorgensen, B.S. & Stedman, R.C. (2001). Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties. *Journal of Environmental Psychology*, 21(3), 233-248

Khatti, N., Riley, K.W. & Kane, M.B. (1997). Students at risk in poor, rural areas: A review of the research. *Journal of Research in Rural Education*, 13(2), 79-100

Lange, R. de, Schuman, H. & Montesano Montessori, N. (2010). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Apeldoorn: Maklu

McLafferty, S.L. (2010). Conducting questionnaire surveys. In N. Clifford, S. French & G. Valentine (Red.), *Key Methods in Geography* (pp. 35-48). Londen: Sage

Milligan, M. (1998). Interactional past and potential: The social construction of place attachment, *Symbolic Interaction*, 21(1), 1-34

Mulder, M. (2013). *Bevolkingsgroei per gemeente 2012-2040*. Geraadpleegd op 10-01-2014 via <http://www.zorgatlas.nl/beinvloedende-factoren/demografie/groei-en-spreiding/prognose-bevolkingsgroei-per-gemeente/>. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

Norusis, M.J. (2010). *PASW Statistics 18 Guide to Data Analysis*. Upper Saddle River: Prentice Hall Inc.

Pretty, G.H., Chipuer, H.M. & Bramston, P. (2003). Sense of place amongst adolescents and adults in two rural Australian towns: The discriminating features of place attachment, sense of community and place dependence in relation to place identity. *Journal of environmental psychology*, 23(3), 273-288

Provincie Groningen (2014). *Krimp*. Geraadpleegd op 02-02-2014 via <http://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/krimp/>. Groningen: Provincie Groningen

Scannel, L. & Gifford, R. (2010). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of environmental psychology*, 30(1), 1-11

Sociaal Economische Raad (2005). *Kansen voor het Platteland*. Rapport 12. Den Haag: Sociaal Economische Raad (SER)

Twigger-Ross, C.L. & Uzzell, D.L. (1996). Place and identity processes. *Journal of environmental psychology*, 16(3), 205-220

Uzzell, D., Pol, E. & Badenas, D. (2002). Place identification, social cohesion, and environmental Sustainability. *Environment and behavior*, 34(1), 26-53

White, D.D., Virden, R.J. & Riper, C.J. (2008). Effects of place identity, place dependence, and experience-use history on perceptions of recreation impacts in a Natural Setting. *Environmental Management*, 42(4), 647-657

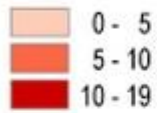
Bijlage 1

Bevolkingsgroei 2012-2030

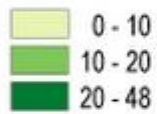
per gemeente

Percentage

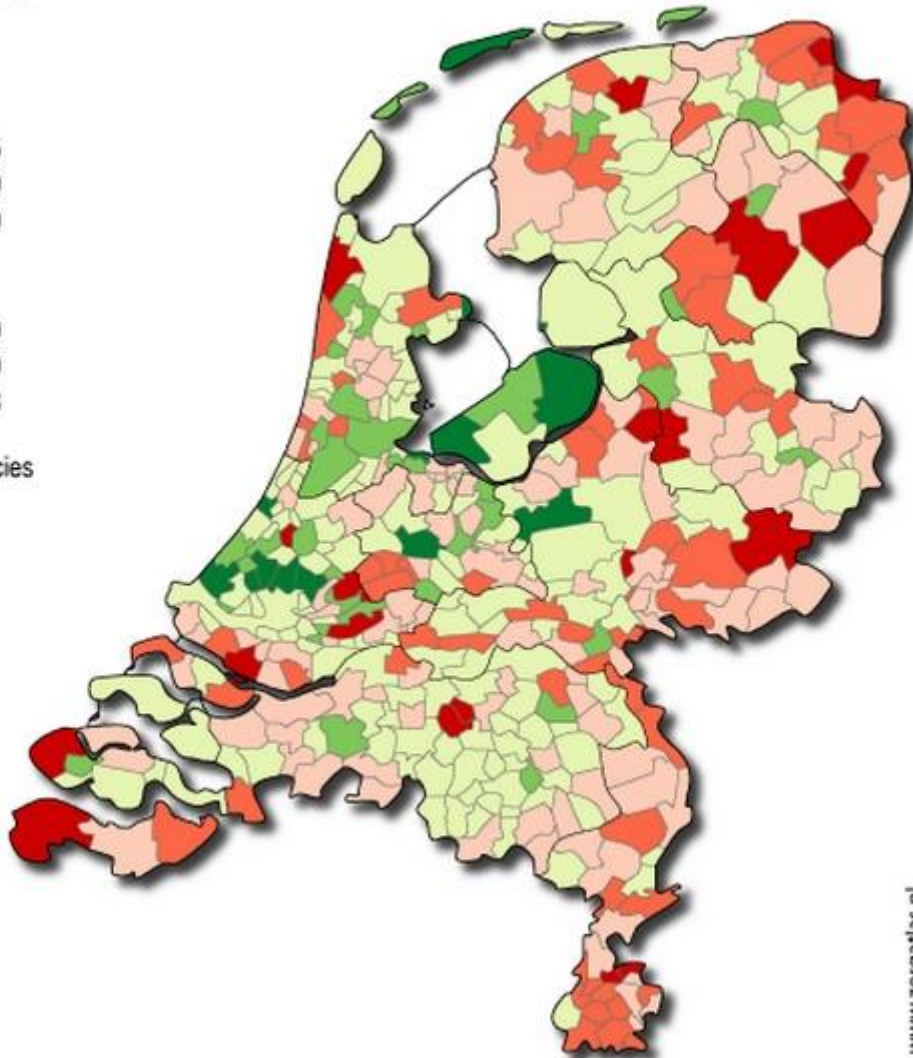
afname

toename

— provincies

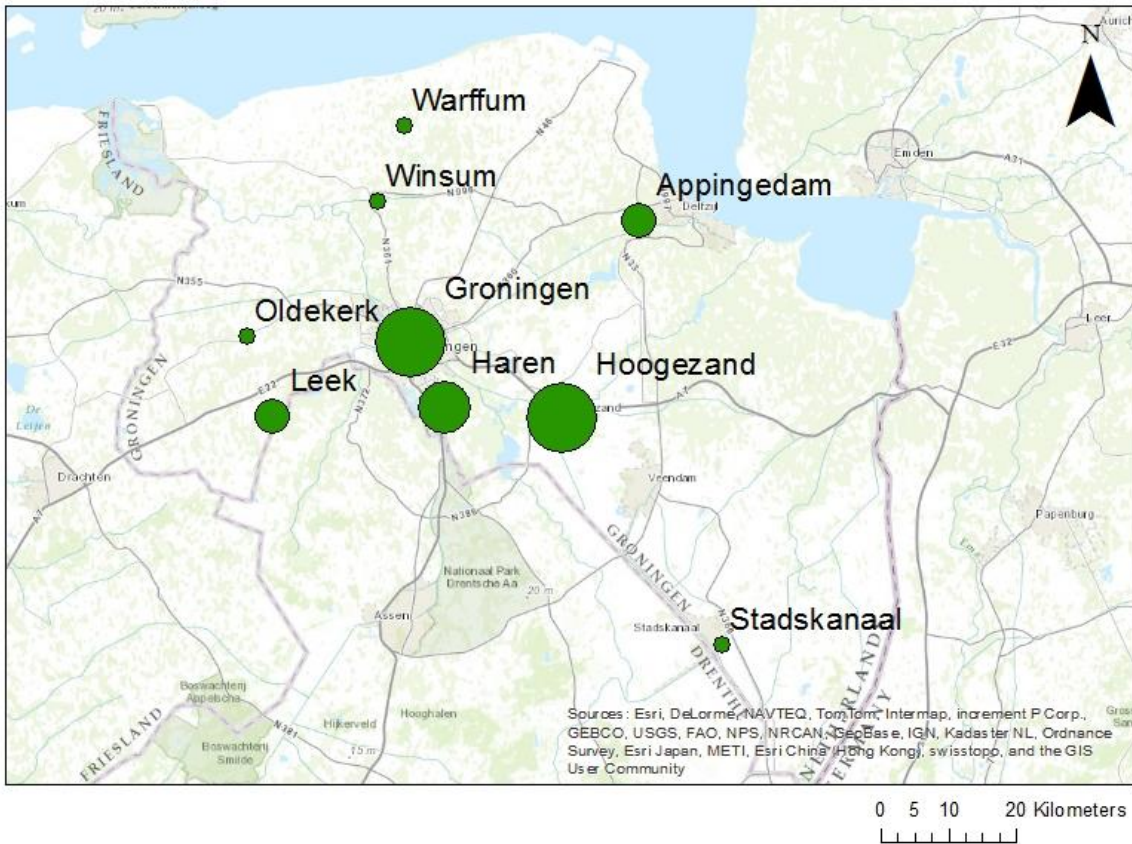
Bron: PBL/CBS

www.zorgatlas.nl

Bijlage 1: De bevolkingsontwikkeling per gemeente in Nederland tussen 2012 en 2030, uitgedrukt in procenten. Dit is een voorspelling gebaseerd op de cijfers van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (Mulder, 2013).

Bijlage 2

Waar gingen/gaan de respondenten naar de middelbare school?

Legenda

Aantal middelbare scholieren per plaats

- 1 - 5 scholieren
- 6 - 10 scholieren
- 11 - 20 scholieren
- 21 - 30 scholieren

Bron: Kaart van ArcGis, gegevens uit eigen onderzoek.

Bijlage 2: Een overzicht van de plaatsen waar de respondenten naar de middelbare school gingen. Er is een basiskaart gebruikt van ESRI (2013)

Bijlage 3

Schoolkeuze in de provincie Groningen

Een enquête voor iedereen die op een middelbare school in de provincie Groningen zit of heeft gezeten.

Bachelorproject: “De rol van betekenissen van plaats in de beslissing van een schoolkiezer, in de keuze voor rurale middelbare scholen in de provincie Groningen”.

Jeroen Tepper – Student Sociale Geografie en Planologie
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen – Rijksuniversiteit Groningen

Deze enquête gaat in op het verband tussen de keuze voor een lokale middelbare school en de tevredenheid over een woonplaats. Op deze manier verkrijg ik meer informatie over de rol van een plaats in de keuze voor een bepaalde school. Deze informatie gebruik ik voor mijn onderzoek, dat ik doe voor mijn studie Sociale Geografie en Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. De gegevens die hier verzameld worden zijn volstrekt anoniem en zullen niet zonder uw toestemming voor andere doeleinden worden gebruikt.

---

1. In welke plaats stond uw middelbare school?

---

2. Wat was uw woonplaats tijdens uw periode op de middelbare school?

---

3. Voelt of voelde u zich thuis in de plaats waar u tijdens uw periode op de middelbare school woonde?

- Ik voel(de) me er absoluut thuis
- Ik voel(de) me er thuis
- Ik ben neutraal
- Ik voel(de) me er niet thuis
- Ik voel(de) me er absoluut niet thuis

4. Bent u blij dat u bent opgegroeid in de plaats waar u tijdens uw middelbare schoolperiode woonde, of was u liever ergens anders opgegroeid?

- Ik ben erg blij dat ik er ben opgegroeid
- Ik ben blij dat ik er ben opgegroeid
- Ik ben neutraal
- Ik was liever in een andere plaats opgegroeid
- Ik was veel liever in een andere plaats opgegroeid

5. Zou u ooit weer in de plaats willen wonen waar u tijdens uw periode op de middelbare school woonde?

- Ik zou er ooit erg graag weer willen wonen
- Ik zou er ooit wel weer willen wonen
- Ik zou er liever niet weer willen wonen
- Ik zou er absoluut nooit weer willen wonen
- Ik woon er nog
- Ik weet het niet

6. Als u nog in dezelfde plaats woont als waar u woonde tijdens uw middelbare schoolperiode, zou u hier dan nog lang willen blijven wonen?

- Ik wil er nog erg graag lang blijven wonen
- Ik wil er nog lang blijven wonen
- Ik wil er niet lang meer blijven wonen
- Ik wil er absoluut niet lang meer blijven wonen
- Ik woon er nog
- Ik weet het niet

7. Identificeert u zich met de plaats waar u tijdens uw middelbare schoolperiode woonde?

(Bijvoorbeeld als u in Hoogezand woont of woonde, ziet u zichzelf dan als 'Hoogezandster'?)

- Ik identificeer me erg met de plaats
- Ik identificeer me met de plaats
- Ik identificeer me niet met de plaats
- Ik identificeer met totaal niet met de plaats
- Ik weet het niet

8. Kunt u zichzelf zijn in de plaats waar u tijdens uw middelbare schoolperiode woonde?

- Ik kan er absoluut mezelf zijn
- Ik kan er mezelf zijn
- Ik kan er niet mezelf zijn
- Ik kan er absoluut niet mezelf zijn
- Ik weet het niet

9. Vindt u de plaats waar u woonde tijdens uw middelbare schoolperiode, een goede plaats om de dingen te doen die u het liefst doet?

(Had de plaats hier de goede voorzieningen voor?)

- Ik vind het een hele goede plaats
- Ik vind het een goede plaats
- Ik vind het geen goede plaats
- Ik vind het absoluut geen goede plaats
- Ik weet het niet

10. Had u wel of niet de keuze uit meerdere middelbare scholen?

(Lagen er meerdere middelbare scholen in de omgeving, en waren deze voor u bereikbaar?)

- Ik had wel een keuze
- Ik had geen keuze
- Ik weet het niet

11. Bent u positief over de middelbare school waar u op zat?

- Zeer positiefs
- Positief
- Neutraal
- Negatief
- Zeer negatief

12. Wat is uw leeftijdscategorie?

- tot en met 18
- 19 tot en met 40
- 41 tot en met 65
- boven de 65

Bedankt voor uw medewerking, opmerkingen kunt u hieronder plaatsen:

.....
.....

Voor eventueel contact kunt u mailen naar: j.j.tepper@student.rug.nl

Bijlage 4

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Opgegroeid in plaats * Keuze voor lokale school	91	100,0%	0	0,0%	91	100,0%

Opgegroeid in plaats * Keuze voor lokale school Crosstabulation

			Keuze voor lokale school		Total
			Lokale school	Geen lokale school	
Opgegroeid in plaats	Erg blij / Blij	Count	51	8	59
		Expected Count	43,4	15,6	59,0
		% within Opgegroeid in plaats	86,4%	13,6%	100,0%
	Neutraal	Count	9	10	19
		Expected Count	14,0	5,0	19,0
		% within Opgegroeid in plaats	47,4%	52,6%	100,0%
	Liever ergens anders / Veel liever ergens anders	Count	7	6	13
		Expected Count	9,6	3,4	13,0
		% within Opgegroeid in plaats	53,8%	46,2%	100,0%
Total		Count	67	24	91
		Expected Count	67,0	24,0	91,0
		% within Opgegroeid in plaats	73,6%	26,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,355 ^a	2	,001
Likelihood Ratio	13,937	2	,001
Linear-by-Linear Association	10,726	1	,001
N of Valid Cases	91		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,43.

Bijlage 4: Chi-kwadraat toets. Het verband in de provincie Groningen tussen de keuze van een schoolkiezer voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin de schoolkiezer blij is dat hij of zij is opgegroeid, in de plaats waar hij of zij woonde tijdens de middelbare schoolperiode.

Bijlage 5

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Ooit weer willen wonen * Keuze voor lokale school	56	61,5%	35	38,5%	91	100,0%

Ooit weer willen wonen * Keuze voor lokale school Crosstabulation

			Keuze voor lokale school		Total
			Lokale school	Geen lokale school	
Ooit weer willen wonen	Absoluut ooit weer / Ooit weer	Count	14	3	17
		Expected Count	12,4	4,6	17,0
		% within Ooit weer willen wonen	82,4%	17,6%	100,0%
Weet het niet		Count	14	1	15
		Expected Count	11,0	4,0	15,0
		% within Ooit weer willen wonen	93,3%	6,7%	100,0%
Nooit weer / Absoluut nooit weer		Count	13	11	24
		Expected Count	17,6	6,4	24,0
		% within Ooit weer willen wonen	54,2%	45,8%	100,0%
Total		Count	41	15	56
		Expected Count	41,0	15,0	56,0
		% within Ooit weer willen wonen	73,2%	26,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,260 ^a	2	,016
Likelihood Ratio	8,789	2	,012
Linear-by-Linear Association	6,523	1	,011
N of Valid Cases	56		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,02.

Bijlage 5: Chi-kwadraat toets. Het verband in de provincie Groningen, tussen de keuze van een schoolkiezer voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin de schoolkiezer ooit wel weer in de plaats zou willen wonen, waar hij of zij woonde tijdens de middelbare schoolperiode.

Bijlage 6

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Goede plaats * Keuze voor lokale school	91	100,0%	0	0,0%	91	100,0%

Goede plaats ^ Keuze voor lokale school Crosstabulation

			Keuze voor lokale school		Total
			Lokale school	Geen lokale school	
Goede plaats	Hele goede plaats / Goede plaats	Count	54	11	65
		Expected Count	47,9	17,1	65,0
		% within Goede plaats	83,1%	16,9%	100,0%
Weet het niet	Weet het niet	Count	4	3	7
		Expected Count	5,2	1,8	7,0
		% within Goede plaats	57,1%	42,9%	100,0%
Geen goede plaats / Absoluut geen goede plaats	Geen goede plaats / Absoluut geen goede plaats	Count	9	10	19
		Expected Count	14,0	5,0	19,0
		% within Goede plaats	47,4%	52,6%	100,0%
Total	Total	Count	67	24	91
		Expected Count	67,0	24,0	91,0
		% within Goede plaats	73,6%	26,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,716 ^a	2	,005
Likelihood Ratio	10,047	2	,007
Linear-by-Linear Association	9,953	1	,002
N of Valid Cases	91		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,85.

Bijlage 6: Chi-kwadraat toets. Het verband in de provincie Groningen, tussen de keuze van een schoolkiezer voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin de schoolkiezer aangeeft dat de plaats waar hij of zij tijdens de middelbare schoolperiode woonde, een goede plaats is om de dingen te doen die hij of zij het liefst doet.

Bijlage 7

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Mate van 'thuis' voelen * Keuze voor lokale school	91	100,0%	0	0,0%	91	100,0%

Mate van 'thuis' voelen * Keuze voor lokale school Crosstabulation

			Keuze voor lokale school		Total
			Lokale school	Geen lokale school	
Mate van 'thuis' voelen	Ik voel me er absoluut thuis	Count	22	5	27
		Expected Count	19,9	7,1	27,0
		% within Mate van 'thuis' voelen	81,5%	18,5%	100,0%
	Ik voel me er thuis	Count	39	6	45
		Expected Count	33,1	11,9	45,0
		% within Mate van 'thuis' voelen	86,7%	13,3%	100,0%
	Ik ben neutraal / Voel me er niet thuis / Voel me er absoluut niet thuis	Count	6	13	19
		Expected Count	14,0	5,0	19,0
		% within Mate van 'thuis' voelen	31,6%	68,4%	100,0%
Total		Count	67	24	91
		Expected Count	67,0	24,0	91,0
		% within Mate van 'thuis' voelen	73,6%	26,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,098 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	20,087	2	,000
Linear-by-Linear Association	11,493	1	,001
N of Valid Cases	91		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,01.

Bijlage 7: Chi-kwadraat toets. Het verband in de provincie Groningen, tussen de keuze van een schoolkiezer voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin de schoolkiezer zich thuis voelde, in zijn of haar woonplaats tijdens de middelbare schoolperiode.

Bijlage 8

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Identificatie met plaats * Keuze voor lokale school	91	100,0%	0	0,0%	91	100,0%

Identificatie met plaats * Keuze voor lokale school Crosstabulation

			Keuze voor lokale school		Total
			Lokale school	Geen lokale school	
Identificatie met plaats	Ik identificeer me heel erg / Ik identificeer me	Count	38	8	46
		Expected Count	33,9	12,1	46,0
		% within Identificatie met plaats	82,6%	17,4%	100,0%
Weet het niet		Count	13	3	16
		Expected Count	11,8	4,2	16,0
		% within Identificatie met plaats	81,3%	18,8%	100,0%
Ik identificeer me niet / Ik identificeer met totaal niet		Count	16	13	29
		Expected Count	21,4	7,6	29,0
		% within Identificatie met plaats	55,2%	44,8%	100,0%
Total		Count	67	24	91
		Expected Count	67,0	24,0	91,0
		% within Identificatie met plaats	73,6%	26,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,476 ^a	2	,024
Likelihood Ratio	7,160	2	,028
Linear-by-Linear Association	6,988	1	,008
N of Valid Cases	91		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,22.

Bijlage 8: Chi-kwadraat toets. Het verband in de provincie Groningen, tussen de keuze van schoolkiezers voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin de schoolkiezer aangeeft zich te identificeren met de plaats waar hij of zij woonde tijdens de middelbare schoolperiode.

Bijlage 9

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Jezelf zijn in plaats * Keuze voor lokale school	91	100,0%	0	0,0%	91	100,0%

Jezelf zijn in plaats * Keuze voor lokale school Crosstabulation

			Keuze voor lokale school		Total
			Lokale school	Geen lokale school	
Jezelf zijn in plaats	Ik kan er absoluut mezelf zijn / Ik kan er mezelf zijn	Count	53	9	62
		Expected Count	45,6	16,4	62,0
		% within Jezelf zijn in plaats	85,5%	14,5%	100,0%
Weet het niet		Count	5	2	7
		Expected Count	5,2	1,8	7,0
		% within Jezelf zijn in plaats	71,4%	28,6%	100,0%
Ik kan er niet mezelf zijn / Ik kan er absoluut niet mezelf zijn		Count	9	13	22
		Expected Count	16,2	5,8	22,0
		% within Jezelf zijn in plaats	40,9%	59,1%	100,0%
Total		Count	67	24	91
		Expected Count	67,0	24,0	91,0
		% within Jezelf zijn in plaats	73,6%	26,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,634 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	15,494	2	,000
Linear-by-Linear Association	16,449	1	,000
N of Valid Cases	91		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,85.

Bijlage 9: Chi-kwadraat toets. Het verband in de provincie Groningen, tussen de keuze van schoolkiezers voor wel of geen lokale middelbare school en de mate waarin de schoolkiezer aangeeft zichzelf te kunnen zijn, in de plaats waar hij of zij woonde tijdens de middelbare schoolperiode.